

KUIDAS RÄÄKIDA LASTEGA VÄGIVALLAST?

Autor: Helen Sööl, Sotsiaalministeeriumi võrduspoliitikate osakonna nõunik, helen.sool@sm.ee

Laps peab juba varakult õppima eristama tõelisust väljamõeldisest, tulema toime vastuolulise informatsiooniga, mõistma ja tõlgendama meediat nähtut. Lastega on vaja rääkida sellest, mida nad kuulevad ja näevad. Laps peab tundma, et tema küsimustele vastatakse ja tal on luba rääkida.

Lapsed võtavad osa kõigest, mida pakub neile uus elektrooniline meedia ja nende teadmised on sageli just meedia vahendatud. Üha enam on vaja lastega rääkida kooli-, kodu- ja tänavavägivallast, mille ajendiks on sageli teleris või internetis nähtud filmide ja saadete sisu.

Hiljuti kirjutas Sotsiaalministeeriumile murelik kodanik, kelle laps oli sattunud internetis vaatama naistevastast vägivalda kujutavat reklaami ja küsis selle kohta vanemalt selgitust. Vanemal ei pruugi olla vastuseid, kuid kindlasti tuleb tal olla valmis last kuulama.

Vanemad saavad aidata lastel maailma ja sealhulgas ka teleseriaale mõista

Dialog lapse ja vanema vahel aitab lastel oma tunnetest paremini aru saada. Kui vanemad lapsega avameelselt räägivad ning omavahelistes teemades pole tabusid, kasvavad lastest palju enesekindlamad isiksused.

Oluline on, et laps saaks tunda kõiki tundeid, mis nähtuga kaasnevad – ärevust, kurbust, hirmu jne. Mida väiksem on laps, seda rohkem on tal vaja kinnitust, et vanem on kõikvõimas ja suudab teda kaitsta igas olukorras. Lapsele saab seda kinnitada näiteks füüsilise läheduse ja õhtuste kindlate rutiinide kaudu. Ühised arusaamad sünnivad usalduse kaudu, aidates kaasa väärtuste loomisele.

Väiksemate laste puhul on hea jälgida ka lapse mängu, sest tihti peale püüab laps asju enda jaoks mõtestada läbi mängu.

Eelkooliealised lapsed vajavad vanematest lastest erinevat lähenemist oma erineva nende kognitiivse taju ja meediatarbimise eesmärkide tõttu. Oskused nagu sündmuste järjestamine ja ühendamise, taustateadmiste kasutamine ja sidumine on eelkooliealise lapse jaoks keerulised. Seepärast nõuavad laste vaadatavad teleseriaalid või internetilehed täiskasvanute tähelepanu ning täiendavaid selgitusi ka eetilise arengu seisukohalt. Lapsevanem peab aitama mõtestada seriaali või multika lemmiktegelaste käitumist, aga ka vahepeal kõlavaid reklaame, suhestades seda reaalse maailma ja sotsiaalselt sobiva käitumisega.

Ole valmis last kuulama

Lapsel on peaaegu alati küsimusi ja tähelepanekuid, mida ta tahaks täiskasvanuga jagada ning selleks peaks tal ka võimalus olema. See, kuidas vanemad maailma näevad, hindavad ja sellega toime tulevad, peegeldub ka laste maailmanägemuses, inimildis ja analüüsivõimes. Mida väärtustavad ja vaatavad vanemad, seda vaatavad ja väärtustavad ka lapsed.

Küsi lapselt, kuidas talle nähtu-kuuldu tundub, mida ta sellest arvab, mis teda häirib, pahandab, hirmutab jne. Hea on arendada vestlust mõnusas atmosfääris, näiteks teetassi taga – tehes seda eakohaselt ja last tunnustades. Pea meeles, et laps tunneb ära, kui täiskasvanu on ehe ja siiralt huvitatud lapse aitamisest ja selgituste andmisest.